

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Розробка соціальних проєктів екологічного спрямування
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет технічних систем та енергоефективних технологій. Кафедра екології та природоохоронних технологій
Розробник(и)	Васькіна Ірина Валеріївна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-ЕНЕА – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	14 тижнів протягом 1-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 150 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 64 аудиторних (16 лекцій, 48 практичні заняття)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для всіх освітніх програм спеціальності 183 "Технології захисту навколишнього середовища"
Передумови для вивчення дисципліни	Соціальна та екологічна безпека діяльності, Міжнародне та національне природоохоронне законодавство, Організація управління в природоохоронній діяльності
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни є набуття студентами навичок з розробки та впровадження соціально-екологічних проєктів та передбачає вивчення основ управління проектною діяльністю, всіх стадій проектного циклу, формування підприємницького способу мислення, ознайомлення із досвідом країн ЄС та України у розробці соціально-екологічних проєктів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Соціально-екологічне проєктування як інноваційна діяльність
--

<p>Тема 1 Вступ до соціально-екологічного проектування</p> <p>Вступ до курсу. Зв'язок соціальних та екологічних аспектів проектної діяльності. Соціально-екологічне підприємництво - основні підходи до його визначення. Види соціального підприємництва, передумови виникнення та ефективного функціонування соціального підприємництва. Функціональний зв'язок соціального підприємництва з іншими типами підприємництва.</p>
<p>Тема 2 Роль соціальних проектів екологічного спрямування у досягненні цілей сталого розвитку</p> <p>Цілі сталого розвитку та можливості їх досягнення через соціально-екологічні проекти. Соціально-екологічне підприємництво як сучасна інноваційна модель вирішення проблем суспільства: основні підходи та поняття. Міжнародний та український досвід соціального підприємництва. Приклади успішної реалізації таких проектів у світі. Особливості підходів до соціального підприємництва в різних країнах. Кращі міжнародні та українські приклади соціального підприємництва</p>
<p>Тема 3 Історія розвитку соціально-екологічного підприємництва</p> <p>Підходи до концептуалізації соціально-екологічного підприємництва. Функції соціального підприємництва. Зіставлення соціального підприємництва та соціальної відповідальності.</p>
<p>Тема 4 Законодавчі аспекти соціального підприємництва</p> <p>Актуальні можливості законодавчого регулювання соціального підприємництва в Україні та в інших країнах. Особливості ведення соціально-екологічної діяльності в Україні. Передумови вибору різних моделей юридичної реєстрації соціального підприємництва: ФОП, громадська організація, благодійна організація, ТОВ.</p>
<p>Тема 5 Формування підприємницького способу мислення</p> <p>Природа та джерело інновацій. Балансування напруги в інноваційному процесі. Управління опірністю до інновацій (Крива Еверетта Роджерса). Теорія змін. Структура підприємницького процесу. Підходи до пошуку ідей та можливостей. Брейнстормінг. Пітчінг.</p>
<p>Модуль 2. Проектна діяльність: від ідеї до бізнес-плану</p>
<p>Тема 6 Планування та реалізація соціально-екологічних проектів</p> <p>Оцінка ринку. Бізнес-моделювання як основа для старту роботи підприємства. Основні складові проектної діяльності. Планування проекту.</p>
<p>Тема 7 Успішність проекту та перспективи зростання і розвитку</p> <p>Інструменти оцінювання ефективності роботи соціально-екологічного бізнесу. Підходи до вимірювання соціальної цінності. Стратегія розвитку соціального бізнесу. Кінцева мета вирішення соціально-екологічної проблеми та планування діяльності залежно від поставлених цілей.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Визначати соціально-екологічні проблеми суспільства та шляхи їх вирішення підприємницьким шляхом
PH2	Генерувати власні оригінальні якісні ідеї для соціально-екологічних проектів та презентувати їх

PH3	Пояснювати фахівцям, держслужбовцям, стейкхолдерам та широкому загалу сутність своєї ідеї, шляхів її впровадження, значення у вирішенні конкретної екологічної проблеми та користі проекту для суспільства
PH4	Розробляти оригінальні соціально-екологічні проекти на базі отриманих знань та проаналізованої інформації

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища:

PP1	Аналізувати складні системи, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру.
PP3	Використовувати сучасні комунікаційні, комп'ютерні технології у природоохоронній сфері, збирати, зберігати, обробляти і аналізувати інформацію про стан навколишнього середовища та виробничої сфери для вирішення завдань професійної діяльності.
PP4	Ефективно працювати у команді та міжнародному колективі, мати лідерські навички.
PP5	Обґрунтовувати рішення направлені на мінімізацію екологічних ризиків господарської діяльності на загальнодержавному, регіональному й локальному рівнях
PP8	Проектувати системи комплексного управління відходами та еколого-економічними аспектами їх утилізації, основами проектування полігонів для розміщення відходів, оцінювати їх вплив на довкілля та людину
PP11	Організувати утилізацію і знезаражування промислових і небезпечних відходів, оцінювати вплив промислових і небезпечних відходів на довкілля.
PP13	Використовувати у практичній діяльності знання вітчизняного та міжнародного природоохоронного законодавства
PP14	Проектувати системи і технології захисту навколишнього середовища.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Вступ до соціально-екологічного проектування
Лк1 "Основи соціально-екологічного проектування" (денна) Зв'язок соціальних та екологічних аспектів проектної діяльності. Визначення соціально-екологічного підприємництва, його види, передумови виникнення та ефективного функціонування. Функціональний зв'язок соціального підприємництва з іншими типами підприємництва.
Пр1 "Приклади успішної реалізації соціально-екологічних проектів у світі." (денна) Розбір успішно реалізованих соціально-екологічних проектів. Світова практика.
Тема 2. Роль соціальних проектів екологічного спрямування у досягненні цілей сталого розвитку

<p>Лк2 "Соціально-екологічне підприємництво як сучасна інноваційна модель вирішення проблем суспільства." (денна)</p> <p>Міжнародний та український досвід соціального підприємництва. Особливості підходів до соціального підприємництва в різних країнах</p>
<p>Пр2 "Успішні соціально-екологічні проекти" (денна)</p> <p>Перегляд відеоматеріалів та обговорення успішних українських соціально-екологічних проектів</p>
<p>Тема 3. Історія розвитку соціально-екологічного підприємництва</p>
<p>Лк3 "Етапи розвитку соціально-екологічного підприємництва" (денна)</p> <p>Підходи до концептуалізації соціально-екологічного підприємництва. Функції соціального підприємництва. Зіставлення соціального підприємництва та соціальної відповідальності.</p>
<p>Тема 4. Законодавчі аспекти соціального підприємництва</p>
<p>Лк4 "Законодавчі аспекти соціально-екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Актуальні можливості законодавчого регулювання соціального підприємництва в Україні та в інших країнах.</p>
<p>Лк5 "Особливості ведення діяльності в Україні" (денна)</p> <p>Передумови вибору різних моделей юридичної реєстрації соціального підприємництва: ФОП, громадська організація, благодійна організація, ТОВ.</p>
<p>Пр3 "Світові підходи до законодавчого регулювання соціально-екологічної діяльності" (денна)</p> <p>Порівняльний аналіз законодавчої бази соціально-екологічного підприємництва в США, Європі та Україні</p>
<p>Пр4 "Вибір форми організації підприємницької діяльності" (денна)</p> <p>Аналіз плюсів та мінусів різних організаційних форм. Дебати для визначення оптимальної форми господарювання при впровадженні соціально-екологічних проектів.</p>
<p>Тема 5. Формування підприємницького способу мислення</p>
<p>Лк6 "Природа та джерело інновацій. Теорія змін. Структура підприємницького процесу." (денна)</p> <p>Природа та джерело інновацій. Теорія змін. Структура підприємницького процесу. Підходи до пошуку та презентації ідей.</p>
<p>Пр5 "Брейнстормінг ідей для соціально-екологічних проектів" (денна)</p> <p>Ділова гра Брейнстормінг ідей для соціально-екологічних проектів. Ярмарок ідей. Вибір ідеї для курсового проекту.</p>
<p>Пр6 "Пітчінг ідей" (денна)</p> <p>Основні підходи до презентації проектної ідеї. Ділова гра "Пітчінг".</p>
<p>Тема 6. Планування та реалізація соціально-екологічних проектів</p>
<p>Лк7 "Бізнес-моделювання як основа для старту роботи підприємства." (денна)</p> <p>Оцінка ринку. Інструменти бізнес-моделювання. Етапи проектної діяльності.</p>

<p>Пр7 "Використання інструменту «Social Business Canvas» у соціально-екологічному проектуванні." (денна)</p> <p>Використання інструменту «Social Business Canvas» у соціально-екологічному проектуванні. Логічна структура. Основні елементи. Позитивні і негативні риси.</p>
<p>Пр8 "Візія та місія соціально-екологічного проекту." (денна)</p> <p>Взаємозв'язок між ідеями та можливостями. Формулювання місії та візії соціально-екологічного проекту. Підходи до написання.</p>
<p>Пр9 "Формування проектної команди." (денна)</p> <p>Підходи до формування проектної команди. Визначення оптимальної кількості членів команди. Роль менеджера/керівника.</p>
<p>Пр10 "Проектна команда" (денна)</p> <p>Ділова гра "Команда проекту". Розподіл повноважень</p>
<p>Пр11 "Робота із цільовою аудиторією" (денна)</p> <p>Визначення цільової групи та її конкретизація. Основи маркетингу та дизайн-мислення. Створення унікальної пропозиції. «Продаж» соціально-екологічного впливу.</p>
<p>Пр12 "Канали та взаємодія" (денна)</p> <p>Визначення типів взаємодії та каналів поширення продукції/послуги. Промоція товару/послуги.</p>
<p>Пр13 "Ресурсне забезпечення проекту" (денна)</p> <p>Види ресурсів. Оцінка матеріальних та нематеріальних ресурсів проекту. Прогнозування джерел доходів.</p>
<p>Пр14 "Ресурсне забезпечення проекту" (денна)</p> <p>Визначення структури витрат та аналіз ресурсів для реалізації власного соціально-екологічного проекту.</p>
<p>Пр15 "Партнери та стейкхолдери." (денна)</p> <p>Взаємозв'язок партнерів, стейкхолдерів та учасників проекту. Аналіз можливих партнерів. Визначення стейкхолдерів.</p>
<p>Пр16 "Фінансування проекту." (денна)</p> <p>Види інвестицій в соціально-екологічні проекти. Аналіз слабких і сильних сторін кожного виду донорів.</p>
<p>Пр17 "Фандрейзинг" (денна)</p> <p>Пошук джерел можливого фінансування. Організація фандрейзингу у соціально-екологічній діяльності.</p>
<p>Пр18 "Краудфандинг" (денна)</p> <p>Підготовка заявки для краудфандингу</p>

<p>Пр19 "Партнери та стейкхолдери" (денна) Пошук можливих партнерів та визначення стейкхолдерів для власного проекту.</p>
<p>Пр20 "План-графік діяльності." (денна) Календарний план проекту. Інструменти планування. Визначення ключових активностей.</p>
<p>Пр21 "Використання інструментів планування" (денна) Інструменти Гугл, Трело для планування діяльності по проекту.</p>
<p>Тема 7. Успішність проекту та перспективи зростання і розвитку</p>
<p>Лк8 "Вимірювання успішності та перспективи розвитку проекту" (денна) Поняття «соціальна цінність» у контексті соціального підприємництва. Інструменти оцінювання ефективності роботи соціального бізнесу. Підходи до вимірювання соціальної цінності. Оцінка зовнішнього ефекту. Стратегія розвитку соціального бізнесу. Види стратегій розвитку для соціального підприємства. Кінцева мета вирішення соціальної проблеми та планування діяльності залежно від поставлених цілей.</p>
<p>Пр22 "Вимірювання результатів проекту." (денна) Складання анкети-опитувальника щодо вимірювання результатів проекту.</p>
<p>Пр23 "Кейс-стаді: Реалізація проекту управління відходами" (денна) Вивчення конкретного проекту системи комплексного управління відходами. Управління побутовими відходами. Управління промисловими (в тому числі небезпечними) відходами. Аналіз та розбір проектів. Презентація результатів аналізу. Дискусія та виявлення слабких та сильних сторін проекту. Пропозиції щодо удосконалення проектної пропозиції на основі отриманих протягом курсу знань.</p>
<p>Пр24 "Кейс-стаді. Реалізація проекту будівництва/модернізації полігону ТПВ" (денна) Вивчення проекту будівництва або модернізації полігону ТПВ (за варіантами). Аналіз та розбір проектів. Презентація результатів аналізу. Дискусія та виявлення слабких та сильних сторін проекту. Пропозиції щодо удосконалення проектної пропозиції на основі отриманих протягом курсу знань.</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Участь в обговоренні-дискусії (групові та парні)
НД2	Виконання практичних завдань
НД3	Обговорення кейсів
НД4	Написання та захист курсової роботи
НД5	Підготовка до практичних занять

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Проектний метод

МН3	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study)
МН4	Ділові ігри
МН5	Практико-орієнтоване навчання

Лекції надають студентам знання, що є базовими для визначення соціально-екологічних проблем суспільства з урахуванням цілей сталого розвитку та генерування ідей щодо їх вирішення підприємницьким шляхом (РН1, РН2). Лекції доповнюються практичними заняттями (кейс-стаді, ділові ігри), що надають студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах (РН3, РН4). Практико-орієнтовне навчання із застосуванням проектного методу забезпечують досягнення таких результатів як РН2, РН3, РН4. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій та практичних занять, а також виконання курсової роботи. Успішний захист курсової роботи демонструє здатність студента самостійно розробляти соціально-екологічні проекти на базі отриманих знань та проаналізованої інформації.

Практико-орієнтоване навчання та проектний метод, що застосовуються на практичних заняттях та при роботі над власним соціально-екологічним проектом надають здобувачам можливість набути та розвинути навички комунікації, проявити креативність та лідерські якості (в якості "керівника" проекту), здатність брати на себе відповідальність і полагоджувати конфлікти в групі. Важливими також є відпрацювання командної роботи, планування (дотримання строків, розуміння важливості дедлайнів), здатність логічно і системно мислити.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	A	$90 \leq RD \leq 100$
4 (добре)	Вище середнього рівня з кількома помилками	B	$82 \leq RD < 89$
4 (добре)	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	C	$74 \leq RD < 81$
3 (задовільно)	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	$64 \leq RD < 73$
3 (задовільно)	Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	$60 \leq RD < 63$
2 (незадовільно)	Можливе повторне складання	FX	$35 \leq RD < 59$
2 (незадовільно)	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	F	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО2	Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань
МФО3	Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО2	Складання комплексного письмового модульного контролю
МСО3	Написання за захист курсової роботи

Контрольні заходи:

1-й семестр	100 балів
МСО1. Звіт за результатами виконання практичних робіт	72
Практичні роботи у 1 та 2 модулі (24x3)	72
МСО2. Складання комплексного письмового модульного контролю	28
1 модуль	14
2 модуль	14

Контрольні заходи в особливому випадку:

1-й семестр	100 балів
МСО1. Звіт за результатами виконання практичних робіт	60
Практичні роботи 2 та 4 (2x5)	10
Написання канви існуючого соціального проєкту (за завданням викладача) на основі практичних робіт 7-20	50
МСО2. Складання комплексного письмового модульного контролю	40
Модульний контроль за всім курсом	40

Курсова робота:

1-й семестр	100 балів
МСО3. Написання за захист курсової роботи	100
Оформлення звіту	20
Презентація проєкту	40
Захист проєкту	40

Студент, який за результатом захисту курсової роботи набрав необхідну, яка відповідає позитивній оцінці, кількість рейтингових балів (не менше 60), отримує семестрову оцінку у відповідності до набраних рейтингових балів. Повторний захист курсової роботи з метою підвищення позитивної оцінки не здійснюється. Студент, який за результатом захисту курсової роботи не набрав кількість рейтингових балів, що відповідає позитивній оцінці, але не менше 35 балів, зобов'язаний провести повторний захист курсової роботи, який здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії, якщо вона передбачена, за додатковою відомістю семестрової атестації (першою незадовільною оцінкою вважається та, що отримана за наслідками модульних атестацій, яка виставляється в основну відомість семестрової атестації). Студент має право на два повторних захисти: викладачу та комісії. У разі незадовільного захисту комісії студент отримує оцінку «незадовільно» («F» за шкалою ECTS) і відраховується з університету. При успішному захисті курсової роботи використовується оцінка «задовільно», яка

засвідчує виконання студентом мінімальних вимог без урахування накопичених балів із визначенням рейтингового балу - 60 («Е» за шкалою ECTS). Студент, який набрав менше 35 рейтингових балів, отримує оцінку «незадовільно» (за шкалою ECTS – «F») і відраховується з університету.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, віртуальних лабораторій, віртуальних пацієнтів, для створення комп'ютерної графіки, моделювання тощо та ін.)
ЗН3	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін. Посібник / Свинчук А.А., Корнецький А.О., Гончарова М.А., Назарук В.Я., Гусак Н.Є., Туманова А.А. – К.: ТОВ «Підприємство «ВіЕнЕй»», 2017. – 188 с.
2	Зелена книга соціального підприємництва в Україні. – К.: Український Форум Благодійників, Інститут Інклюзивного Розвитку. – 2019.
3	«Управління проектами»: навчальний посібник до вивчення дисципліни / Уклад.: Л.Є. Довгань, Г.А.Мохонько, І.П. Малик. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 420 с.
Допоміжна література	
4	Шаповалова Т.В. Соціальне підприємництво і фандрейзинг: навчальний посібник / МФСА – К.: 2016.– 186 с.
5	Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького — К. : Фамільна друкарня Huss, 2019. — 160 с.
6	Козик, В. В. Практикум з управління проектами: навчальний посібник / В. В. Козик, І. Є. Тимчишин. – Львів : Львівська політехніка, 2012. – 180 с.
7	Березін, О. В. Управління проектами: навч. посіб. / О. В. Березін, М. Г. Безпарточний. – Суми : Університетська книга, 2014. – 272 с.
8	Прокопенко, О. В. Екологічний маркетинг: навч. посіб. / О. В. Прокопенко. – К. : Знання, 2012. – 319 с.
9	Артамонов, Б. Б. Екологічна експертиза: навч. посіб. / Б. Б. Артамонов, Н. Г. Міронова. – Львів : Новий Світ-2000, 2012. – 142 с.